

PIRMA DALIS

Užduotis

1. *Naktinis budėjimas koplyčioje*

Tijuris klūpojo ant akmeninių koplyčios grindų ir stebeilijo į blyšką priešais stovinčios žvakės liepsną.

„Koks dabar turėtų būti metas?“ Jaunuolis turėjo rimtai apmąstyti savo pareigas, kurios jam atiteks galiausiai tapus riteriu, bet jo mintys vis kažkur klaidžiojo. Kartkartėmis Tijuris visai apie nieką nemąstė. Jam buvo įdomu, ar ir draugai taip pat jaučiasi.

Tijuris apsidairė, nužvelgdamas Foldą, Armaną, Vilną ir Jusipų. Foldas su Vilnu spoksojo į savo žvakes, Armanas klūpojo užsidengęs veidą rankomis. Jusipus ištiesęs nugarą stebeilijo į viršų, bet pasuko galvą ir pažvelgė Tijuriui tiesiai į akis. Juodu kurį laiką žiūrėjo vienas į kitą, paskui Tijuris nususuko ir nukreipė žvilgsnį į žvakę.

„Apie ką Jusipus galėtų mąstyti?“

Vilmas sujudėjo, buvo girdėti, kaip braižo grindis batu. Visi kiti vienu metu į jį atsigrėžė. Vilmas nunarino galvą, tarsi būtų susigėdęs.

„Kaip tylu, – truputį vėliau pamanė Tijuris. – Dar niekada mano gyvenime nebuvo taip tylu. Girdžiu tik mūsų alsavimą ir galbūt, jei gerai įsiklausyčiau, savo širdies plakimą...“

Penketui jaunuolių buvo uždrausta kalbėtis tarpusavyje, jie negalėjo vienas kitam nė žodžio ištarti – ištisą naktį. Ir neturėjo jokie ryšio su išoriniu pasauliu. Buvo užrakinę koplyčios duris, kad ryt ryte, septintą valandą, vėl jas atrakintų, kai karaliaus Dagonauto riteriai atvyks jų pasiimti.

Rytoj ryte! Tijuriui prieš akis iškilo šventinė procesija: riteriai ant dailiai pabalnotų žirgų, spalvingi skydai ir plevėsuojančios vėliavos. Jis regėjo ir save patį raitą ant risto žirgo, pasipuošusį spindinčiais šarvais ir šalmu su besiplaikstančiomis plunksnomis.

Jaunuolis nuvijo šį reginį. Buvo nevalia galvoti apie riterystės išorinius dalykus, privalu susitelkti į tai, kaip tapti ištikimam, garbingam, drąšiam ir tiesiančiam pagalbos ranką.

Nuo žvakės liepsnos įskaudo akys. Jis pažvelgė į altorių, šalia kurio gulėjo paruošti penki kalavijai. Viršuje buvo sukabinti skydai, spindėjo mirgančioje žvakių šviesoje.

„Rytoj jau du riteriai turės tą patį herbą, – dingtelėjo Tijuriui, – tėvas ir aš.“ Jo tėvas irgi buvo vardu Tijuris, dar vadinamas Drąsuoju. „Ar ir jis dabar nemiega, galvoja apie sūnų? Tikiuosi, – samprotavo jaunuolis, – kad tapsiu tokiu puikiu riteriu kaip ir tėvas.“

Kiek vėliau jam į galvą atėjo nauja mintis. „Įsivaizduokim, jei dabar kas nors pabelstų į duris. Man būtų nevalia jas atidaryti.“ Tijuris prisiminė, ką jam kartą papasakojo riteris Fartumaras, kuriam jis tarnavo ginklanešiu. Kai kadaise Fartumaras naktį prieš savo išventinimą budėjo koplyčioje, kažkas smarkiai pabeldė į duris. Jis tąsyk buvo su trimis draugais, bet nė vienas jų neišdrįso atidaryti. Laimė, vėliau paaiškėjo, kad beldėsi karaliaus, norėjusio juos išbandyti, siųstas tarnas.

Tijuris vėl pažvelgė į savo bičiulius. Visi tebeklūpojo savo vietoje. Turėjo būti jau po vidurnakčio. Jo žvakė baigė degti, anksčiausiai iš visų. Galbūt dėl to, kad jis klūpojo arčiausiai lango. Pūtė skersvėjis, jaunuolis kartkartėm pajusdavo šalto oro gūšį. „Kai mano žvakė užges, kitos nedegsiu“, – nusprendė. Jam atrodė maloniau sėdėti tamsoje, tada kiti negalėtų jo matyti. Tijuris nebūgštavo, kad gali užmigti.

Ar tik Vilmas nemiega? Ne, sujudėjo. „Blogas iš manęs budėtojas“, – pamanė Tijuris, sudėjo rankas kaip maldai ir nukreipė žvilgsnį į kalaviją, kuri galės panaudoti tik geriems tikslams. Mintyse pasikartojo žodžius, kuriuos kitą dieną turės ištarti karaliui Dagonautui. „Pasižadu kaip riteris tarnauti jums ir jūsų pavaldiniams bei kiekvienam žmogui, kuriam prireiks mano pagalbos. Pasižadu...“

Tuomet kažkas pabeldė į duris – tyliai, bet aiškiai. Penki jaunuoliai sulaukė kvėpavimą, bet nė vienas nepajudėjo iš vietos.

Vėl pabeldė.

Neištardami nė žodžio visi penki susižvalgė ir liko klūpoti.

Buvo girdėti, kaip kažkas paklebeno durų rankeną. Paskui atsklido žingsnių aidas ir ilginiui nuslopo.

Jie atsiduso, visas penketas vienu metu.

„Tai įvyko“, – pamanė Tijuris. Keista, bet atrodė, kad jis to laukė visą savo budėjimo laiką. Jaunuoliui taip smarkiai daužėsi širdis, kad jis išsigando, jog ir kiti gali išgirsti. „Nagi, nusiramink, – sau paliepė. – Gal tai buvo svetimšalis, nežinojęs, kad mes čia budiame, o gal kas nors sumanė mus paerzinti ar išbandyti...“

Vis dėlto jaunuolis sunerimęs laukė, ar dar ko neišgirs. Jo žvakė skaisčiai plykstelėjo ir tyliai šnypšdama užgeso. Dabar jis sėdėjo tamsoje.

Nežinia, kiek laiko jau buvo praėję, kai Tijuris išgirdo tylų krebždenimą virš galvos. Lyg kas būtų nagais braižęs langą!

Paskui jis išgirdo balsą, tylų lyg alsavimas:

– Dėl Dievo meilės, atidaryk duris...

2. Nepažįstamojo prašymas

Tijuris atsitiesė ir pažvelgė pro langą. Nieko nepamatė, nė šešėlio, tad pamanė, kad jam pasivaideno. O kad taip būtų! Juk jis vis vien negalėtų padaryti, ko prašo nepažįstamasis, nors šiam lyg ir nereikia skubios pagalbos. Jaunuolis užsidengė veidą rankomis ir pabandė nuvyti visas blaškančias jo dėmesį mintis.

Bet ir vėl išgirdo žodžius, šįkart labai aiškius, nors tariamus tik pašnibždom:

– Dievo vardu atidaryk duris!

Balsas atrodė dar labiau reikalaujantis nei pirmąsyk.

Tijuris pažvelgė į draugus. Šie, regis, nieko negirdėjo. Bet jis juk išgirdo! „Dievo vardu atidaryk duris!“

Kas bus? Jam negalima atidaryti durų... o jeigu ten žmogus, kuriam reikia pagalbos, pabėgėlis, ieškantis slėptuvės?

Jaunuolis sukľuso. Vėl buvo tylu. Tik balsas tebeaidėjo jam ausyse; jis to jau niekada nepamirš. Ir kodėl tai turėjo nutikti būtent dabar? Kodėl ne kas kitas, o jis išgirdo šį maldavimą? Negalėjo į jį atsiliepti, bet neatsiliepęs nebegali jaustis ramus.

Tijuris dvejojo. Galiausiai apsisprendė. Stengdamasis netriukšmauti, sunkiai atsistojo, nes buvo sustingęs nuo ilgo klūpojimo ant šaltų grindų. Čiupinėdamas sieną, pradėjo slinkti link durų. Kartkartėmis žvilgtelėdavo į savo draugus. Nemanė, kad jie ką nors pastebėjo, bet štai Armanas visgi pažvelgė į jo pusę. Tiesa, Armanas niekada Tijurio neišduotų.

Regis, jis užtruko visą amžinybę, kol pasiekė priemenę. Dar kartą metė žvilgsnį į užnugarį: į savo draugus, į altorių ir skydus virš jo, į keturių žvakių liepsną ir tamsius šešėlius tarp kolonų bei skliaute. Tada per ankštą priemenę nusigavo iki durų ir uždėjo ranką ant rakto.

„Jeigu atidarysiu, – pamanė, – sulaužysiu taisykles. Tuomet rytoj nebūsiu išventintas į riterius.“

Tijuris pasuko raktą, truputį pravėrė duris ir pažvelgė į lauką.

Ten stovėjo vyras, įsisiautęs į platų apsiaustą, užsitraukęs gobtuvą ant galvos. Jaunuolis neįžvelgė jo veido bruožų, buvo per tamsu. Jis atvėrė duris plačiau ir tylėdamas laukė, ką tasai pasakys.

– Ačiū tau! – sušnabždėjo tasai.

Tijuris tebetylėjo.

Nepažįstamasis akimirksnį palūkėjo ir tarė vis dar pašnibždomis:

– Prašau jūsų pagalbos, tai gyvybės ar mirties klausimas!

Jaunuoliui nieko neatsakius, jis pridūrė:

– Ar galėtumėt man padėti?.. Ar galėtumėt padėti? – pakartoj. – O dangau, kodėl tu man nieko nesakai?

– Kaip galėčiau jums padėti? – sušnabždėjo Tijuris. – Kodėl čionai atvykote? Ar nežinote, kad rytoj būsiu išventinamas į riterius ir man nevalia su niekuo kalbėtis?

– Žinau, – atsakė nepažįstamasis. – Būtent dėl to ir esu čia.

– Galėjote kreiptis kur nors kitur, – piktai sušnabždėjo Tijuris. – Per jus nusizengiau taisyklėms, todėl rytoj negalėsiu būti išventintas.

– Kaip tik nusipelnysite būti riteriu, – tarė nepažįstamasis. – Riteris juk turi ištiesti pagalbos ranką, jei yra to prašomas? Išei-
kite laukan, pasakysiu, kuo galite man padėti. Greičiau, greičiau, maža laiko!

„Ką gi, – pamanė Tijuris, – jau vis vien kalbuosi ir atidariau duris, tai kodėl gi neišėjus iš koplyčios.“

Nepažįstamasis paėmė jį už rankos ir nusivedė palei koplyčios sieną. Jo ranka buvo kaulėta ir susiraukšlėjusi – seno vyro ranka. Ir balsas skambėjo kaip seno žmogaus. Kas jis galėjo būti?

Senasis vyras sustojo prie nedidelės nišos.

– Pasislėpkime čia, – sušnabždėjo, – ir kalbėkimės tyliai, kad niekas neišgirstų.

Jiems atsistojus nišoje, jis paleido Tijurio ranką ir paklausė:

– Kuo jūs vardu?

– Tijuris, – atsakė jaunuolis.

– Ak Tijuri, aš jumis pasitikiu.

– Ko iš manęs norite? – paklausė jaunuolis.

Nepažįstamasis palinko arčiau jo ir sušnabždėjo:

– Turiu laišką, labai svarbų laišką. Galėčiau pasakyti, kad nuo jo priklauso visos karalystės lemtis. Tai laiškas karaliui Unauvenui.

Karalius Unauvenas! Tijuris buvo apie jį girdėjęs. Kai ką prisiminė apie šalį į vakarus nuo Didžiojo kalnagūbrio, žinojo jos valdovą esant kilnų ir teisingą.

– Laišką reikia nunešti karaliui, – pasakė nepažįstamasis. – Kuo greičiausiai.

– Juk jūs nenorite... – neryžtingai ištare Tijuris.

– Tas, kuris turi jį nunešti, yra juodasis riteris su baltu skydu, – pertraukė jį nepažįstamasis. – Jis dabar Jikarvaros užėjoje, miške. Prašau tavęs įteikti jam šį laišką. Pats negaliu to padaryti, esu per senas ir mane persekioja priešai.

– Kodėl nepaprašote ko nors kito? – paklausė Tijuris. – Mieste gausu riterių ir šiaip žmonių, kuriais galima pasitikėti.

– Nė vieno iš tų riterių negaliu prašyti, – atsakė nepažįstamasis. – Jie per daug krintantys į akis. Ar jau sakiau, kad aplink pilna priešų? Po visą miestą slankioja šnipai, tikėdamiesi pavogti šitą laišką. Ne, negaliu kreiptis į joki visiems žinomą riterį. Man reikia tokio, kad niekas jo nepažinotų, kad jis niekam nerūpėtų. Ir drauge turiu ryžtis patikėti jam laišką. Ieškau to, kuris yra riteris

ir drauge ne visai riteris! Esi kaip tik tas, kurio man reikia: atrinktas rytoj gauti išventinimą į riterius, bet dar jaunas, kiti apie tave nieko nežino.

Šių žodžių Tijuris negalėjo nuginčyti. Vėl pabandė išvelgti nepažįstamojo veido bruožus, bet nesėkmingai.

– Ar tas laiškas labai svarbus? – paklausė.

– Neįmanoma pervertinti jo svarbumo, – sušnabždėjo nepažįstamasis. – Nagi, ilgai nedelsk, – pridūrė drebančiu balsu, – antraip prarasi daug laiko! Čia netoliese, pievoje už koplyčios, stovi arkllys. Jei sėsi ant jo, po trijų valandų būsi prie užėigos; sparčiai jodamas gali ir greičiau įveikti tą kelią. Dabar maždaug penkiolika minučių antros. Septintą turėtum būti sugrįžęs, tad spėsi pasirodyti karaliui Dagonautui. Meldžiu išpildyti mano prašymą.

Tijuris pajuto negalįs jam atsakyti. Taisyklės, kurių reikėjo laikytis būsimam riteriui, buvo svarbios, bet šis pagalbos prašymas atrodė dar svarbesnis.

– Aš tai padarysiu, – tarė jis. – Duokite man laišką ir pasakykite, kaip rasti užėigą.

– Dėkui! – nepažįstamasis atsiduso ir skubiai pridūrė pašnibždomis: – Užėiga vadinasi Jikarvara. Ar žinai karaliaus Dagonauto medžioklės namelį? Už jo siauras kelias veda į šiaurės vakarus. Jok juo, kol pasieksi atvirą laukymę miške. Ten sueina du keliai; rinkis kairįjį ir pasieksi tikslą. Dėl laiško: prisiek man kaip riteris, kad už jį atsakai savo gyvybe ir niekam kitam neatiduosi, tik juodajam riteriui su baltu skydu.

– Aš dar ne riteris, – pasakė Tijuris, – Bet, juo būdamas, tikrai taip prisiekčiau.

– Gerai. Jei kas nors norėtų šitą laišką iš tavęs atimti, sunaikink jį, bet tik tada, jei jam kiltų didžiausia grėsmė. Supratai?

– Supratau.

– Ir gerai įsimink: kai prisistatysi juodajam riteriui su baltu skydu, paklausk jo: „Kodėl jūsų skydas baltas?“ Jis atsakys: „Nes visos spalvos yra baltos.“ Paskui pats paklaus: „Iš kur tu atvykai?“ Atsakyk jam: „Atvykau iš toli.“ Tik tada gali įduoti laišką.

– Slaptažodis, – sumurmėjo Tijuris.

– Tikrai taip. Ar dabar gerai žinai, ką turi daryti?

– Taip, pone, – atsakė jaunuolis. – Duokite man laišką.

– Dar vienas dalykas, – tarė nepažįstamasis. – Būk budrus, žiūrėk, ar tavęs niekas neseka. Štai čia laiškas; pasirūpink juo, kaip pridera.

Tijuris paėmė laišką, plokščią ir nedidelį. Užčiuopė, kad jis užantspauduotas, ir atsargiai paslėpė po marškiniais ant krūtinės.

– Ar nepamesi? – paklausė nepažįstamasis.

– Ne, – atsakė jaunuolis, – šitaip jam bus saugu.

Nepažįstamasis suėmė jo rankas ir spustelėjo.

– Nagi, eik, – tarė jis. – Telaimina tave Dievas!

Jis paleido Tijurio rankas, apsisuko ir pasišalino. Netrukus jo neliko nė pėdsako.

Jaunuolis akimirką palaukė ir nuskubėjo į kitą pusę. Dar žvilgtelėjo į blausiai apšviestus koplyčios langus, kur jo draugai tebedudėjo priešais altorių.

– Nagi, eik, – pats sau paliepė, – turi paskubėti.

Tijuris nužingsniavo į pievą ieškoti arklio, kur šis turėjo ganytis.